

ПАМ'ЯТІ ДУШПАСТИРЯ ЄВСТАХІЯ МАЦЬКОВА**І. П. Макаровський**

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу;
76019 м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15;
тел. +380 (342) 57-23-90; e-mail: history@nung.edu.ua*

У статті автор висвітлює ідейне спрямування життя і діяльності душпастиря Євстахія Мацькова.

Ключові слова: душпастир, духовність, церква, культура, патріотизм.

Спонукою до написання цієї статті було бажання глибше осмислити процес ферментації української національної політичної еліти та його незавершеність. Оскільки в цьому процесі неабияка роль належала і належить українському духовництву, яке часто на політичній арені діяло в ролі суб'єктів, нерідко й об'єктів політики, то природно, що на мікрорівні ці священницькі родини стають предметом наукового дослідження. Не є винятком тут життя і діяльність пароха Євстахія Мацькова. Тому в цій статті ми прагнемо узагальнити відомості про його життєвий шлях, що збереглися в пресі та пам'яті старожилів-земляків, і на цій основі з'ясувати в першому наближенні ідейне підґрунтя душпастирської і культурно-освітньої діяльності Євстахія Мацькова на Прикарпатті.

Отже, як душпастир Євстахій Мацьків послідовно ісповідував Божі заповіді і в повсякденній діяльності керувався Божим духом. Як патріот України намагався світську діяльність людей одухотворити біблійними істинами.

Безпосереднім поштовхом до написання цієї статті послужив запис у щоденнику автора про оповідь діда Василя (односельця Євстахія Мацькова) такого змісту: «...о. Євстахій постійно говорив своїм прихожанам: людина – храм Божий, і не годиться його оскверняти. Вона щодня годує і обмиває своє тіло. Так само й душу щоденно потрібно годувати і обмивати, щоб була не чорною, а білою. А духовну поживу щодня слід черпати з Біблії та “Кобзаря” Т. Шевченка».

Часто душпастир підкреслював, що від їжі і праці чоловік матиме обличчя, від духовності та святості – лик, а від лінощів, обжерливості, пиятики і гріховності не матиме ні того, ні того. А матиме третє – «богопротівне». Щоб не вживати грубе слово «морда», сільський духовник зумів вдало віднайти доречний заміник.

Автора не покидала думка познайомитися зі священником, почути його думки про потребу очищення людських душ, про богоугодні риси характеру української людини. Та, на жаль, автор невдовзі довідався,

що отець Є. Мацьків перебував під наглядом органів КДБ. А згодом, отримавши відповідний дозвіл, емігрував до Канади. Бажана розмова з ним не відбулася. А зацікавленість родом Мацькових залишилася.

У с. Побережжі живе двадцять родин Мацькових. Вони пам'ятають історію свого родоводу і підтримують між собою родинні зв'язки. Вражаючий опис походження і розвитку цього родоводу залишив нам Тимофій Мацьків у своїй цікавій книжці «З-над Дністра на канадські прерії». В ній про одну з гілок цього родинного дерева читаємо: «Олекса, син Юрка, мав також трьох синів. Всіх трьох при помочі й за намовою свого брата Михайла посилав до гімназії, яку всі три покінчили. Найстарший його син, Євстахій, народжений 1904 р., скінчив богословські студії в Римі і був до 1945 року парохом у селі Мишині під Коломиєю. Молодші сини Михайло, народжений 1906 р., і Іван, народжений 1912 р., по закінченні гімназії вернулися до села. Михайло оженився на боці, а Іван мав лишитись на батьковім господарстві. Однак події Другої світової війни розбили ці плани. Советська влада, що окупувала 1939 р. Галичину, арештувала наймолодшого Івана і розстріляла його як ворога Советського Союзу. Михайло мав із своєю родиною перенестись до батька, однак 1944 р. вийшов з усією своєю родиною на еміграцію, не хочучи лишатись під большевиками, тим більше, що в час Другої світової війни був війтом збірної громади. Тепер Михайло Мацьків живе із своєю ріднею в Торонті. Йому завдячую багато матеріалу й дат при писанні оцих споминів.

Коли 1945 р. большевицький режим завів у давній східній Галичині примусове православ'я московського типу і скасував Греко-католицьку Церкву, о. Євстахій Мацьків, не хочучи бути відступником від своєї віри і Церкви, скинув рясу і вернувся господарювати до батька. Олекса, його батько, помер 1954 р., і Євстахій, як самостійний господар, лишився на колишній загороді мого прадіда Євстахія, але вже тільки на обійстю і городі, бо все інше поле забрала советська влада до колгоспу. Навіть усі господарські будинки розібрали й забрали, лишаючи тільки саму хату. Тому що о. Євстахій був і є нежонатим, виходить, що там, де колишній його прапрадід Євстахій, який 200 літ тому заснував родину, газдівство, теперішній Євстахій закінчить і одно, і друге без нащадків. Дивна доля зустрічає людей, їх працю і надії» [3, с.15-16].

Тимофій Мацьків як висококваліфікований фахівець-юрист у різний час обіймав високі суддівські посади у Львові. У Першу світову війну займав помітне місце серед командного складу Української галицької армії. Помер у Торонто 18 січня 1972 року.

Продовжуючи думку Тимофія Мацькова, скажемо, що така дивна доля не лише окремих людей і родів, але й цілого українського народу, кожне покоління якого в кінцевому підсумку залишалось пограбованим. А покоління наших батьків було тричі пограбоване: перший раз – при переході від капіталістичного ринкового ладу до соціалістичного, пла-

нового, другий раз – Другою світовою війною, третій – при переході від соціалістичної, планової, тоталітарно-авторитарної до ринкової, демократичної системи облаштування суспільного життя в Україні (йдеться про заощадження громадян). Сумні епітети супроводжували українську націю впродовж віків, починаючи від нації втікачів до нації пограбованих. Не дай Боже, щоб ми опинилися в ролі нації украденої Батьківщини. Не кажучи вже про перервані елітні українські роди, про руйнування українського генофонду.

Двоюрідний брат Тимофія Мацькова Михайло Мацьків у роки Першої світової війни брав участь у бойових діях у ранзі хорунжого австро-угорської армії. У 20–30-х рр. був діяльним членом «Просвіти». З приходом радянської влади став інспектором Станіславського міськвн (1945–1946). Від 1946 року М. Мацьків очолював педагогічний колектив школи №5, а пізніше, від 1950-го – школи №7. Нагороджений значком «Відмінник народної освіти» (1952 р.). Помер відомий педагог і громадський діяч шостого листопада 1956 р. і був похований на міському цвинтарі Станіслава [1].

Неординарною особистістю був і Володимир Михайлович Мацьків (1943–2012). Він гідно пройшов свій трудовий шлях від учителя до ректора Інституту економіки і фінансів м. Усть-Каменогорська, Казахстан. Мав робочі поїздки до Англії, Ізраїлю, Палестини, Вифлеєма, Китаю, Франції, Монголії. Отримав англійський та ізраїльський сертифікат на права викладача.

Рішенням виконкому Поберезької сільської ради народних депутатів Володимирові Михайловичу Мацькову присвоєно звання «Почесний громадянин села Побережжя». З рідного села, куди він повернувся на постійне місце проживання, відійшов у вічність 2012 року.

Ще одним представником роду Мацькових із Побережжя був отець Євстахій. Він народився 9 липня 1904 р. в сім'ї Олекси Мацькова. Працював у різний час парохом у Жабйому, с. Ільцях Косівського району (від 05.08.1931 до 30.06.1934 р.), у с. Мишині Коломийського району (від 02.07.1934 до 1946 р.).

До кінця своїх днів отець Євстахій Мацьків продовжував свою душпастирську діяльність підпільно. В Канаді він правив служби Божі в греко-католицьких храмах (для української діаспори). Помер 26 лютого 1976 року в Торонто, де і похований.

У пам'яті своїх земляків о. Євстахій Мацьків залишився світлою постаттю доброго душ пастиря-патріота, гідного наслідування, тож не дивно, що релігійну традицію зберігає і розвиває як старше, так і молодше покоління с. Побережжя. Це село дало чимало молодих релігійних діячів. Серед них Олег Андрійович Баб'юк – співробітник о. декана Лицького деканату. Народився він 11.03.1970 року в с. Побережжі. Від 1977-го до 1987 року навчався в Поберезькій СШ. Від 1983-го до 1988-го підпільно брав участь у богослужіннях УГКЦ під проводом єпископа

кир Павла Василика та кир Іриней Білика. У 1999 році закінчив богословський факультет Івано-Франківського теологічно-катехітичного духовного інституту УГКЦ, а 31 грудня 2000-го одержав священичі священня з рук єпископа-ординарія кир Софрона Мудрого в церкві Св. отця Миколая м. Тисмениці. Пам'ятною для нього залишилась і його участь у підготовці зустрічі Івана-Павла II з християнами України у Львові (Львів – Сихів) 25–27 червня 2001 року.

Не менш успішними є Олег Михайлович Калин ініціатор – заснування та директор Прикарпатського біблійного коледжу (від 2000 року, а від 2009-го пастор церкви Воскресіння в м. Івано-Франківську) та Олег Степанович Борис – відповідальний редактор християнського інформаційного часопису «Благовісник Галичини».

Релігійно-гуманістичний та національно-патріотичний дух, що був визначальним у характері о. Євстахія Мацькова і сьогодні панує в Поберезькій ЗОШ I–III ступенів. До речі, він на початку XX сторіччя навчався у двокласній Поберезькій школі, а впродовж усього свого подальшого життя цікавився її справами.

Традиції релігійно-етичного і національно-патріотичного виховання знаходять свій прояв у гармонійній співпраці вчителів, учнів та їхніх батьків на освітній ниві. Єдність громади с. Побережжя на основі національної ідеї, про що мріяв о. Євстахій Мацьків, заслуговує на увагу. Співпраця сільської ради, школи та церкви плідно позначається на духовному житті села. Благословенна поберезька земля родить не тільки хліб, прикрашує себе не тільки різноквіттям, але і красивими та мудrimi людьми. Важко не захоплюватись фізично і духовно красивим та національно свідомим педколективом Поберезької школи. Це поетична школа. Там кожен учитель і учень у душі поет. А багато з них пишуть хвилюючі поезії релігійно-етичного та філософського спрямування. Історіософська і національно-патріотична наснаженість характерна для поезії вихідця з Побережжя, частого гостя цієї школи, а тепер доктора технічних наук, завідувача кафедри вищої математики Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, члена Спілки письменників України, голови правління Івано-Франківського осередку Наукового товариства ім. Шевченка Василя Михайловича Мойсишина. Міцну дидактичну основу мають поезії поберезьких учителів О. В. Кулик, Г. М. Огури, Д. М. Парипи, Л. В. Пушко. Серед сучасної української поезії, часто засміченої віршами сумнівного змісту, вони є чистим джерелом, що підживить українську душу, стоять на сторожі чистоти християнської душі, про що постійно дбав о. Є. Мацьків.

Аналіз цих віршів, оминаючи їхню художньо-естетичну вартість, а вона безумовно висока, свідчить про єдність і наснаженість авторів поетикою Тараса Шевченка. В їхній поезії наскрізними є мотив любові до Бога, людини, України, біль за падіння і радість за злети співвітчизни-

ків, вірність Богові і Україні, повсякчасне протистояння злу та утвердження добра, християнських чеснот – осереддя української національної ідеї. Зворушливим є також гімн школі – основному нервові, що забезпечує життєздатність суспільства як єдиного національного організму.

У нашому ракурсі важливо не те, що ці автори не могли бути особисто знайомі з о. Євстахієм Мацьковим, а те, що вони виступають як його однодумці, як і він, не гублять золотої нитки історії своєї культури, продовжують традиції Шашкевича, Шевченка, Франка, Симоненка та інших світочів нашої духовності. У неймовірно складних умовах, в яких опинилася Україна, і зокрема школа, праця вчителів, надто вчителів-поетів воістину подвижницька.

Збереглися і проростають у свідомості української молоді окремі зерна духовної діяльності о. Євстахія Мацькова. Його ім'я дедалі частіше з'являється в пресі та студентських наукових роботах. Так, студент Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, житель села Побережжя Василь Кабан у своїй студентській науковій роботі «Тарас Шевченко в духовному житті села Побережжя» зазначає, що він під впливом розповідей старожилів села вважає своїм обов'язком «згадати людину, яка присвятила все своє життя церкві та духовному розвитку галицьких українців. Людині, яка любила навчати людей за допомогою пов'язаних між собою книг: Біблії та “Кобзаря”». Студент прийняв самозреченням о. Євстахія Мацькова, який всеціло присвятив себе церкві, відмовився від одруження, тобто прийняв цілібат. А ще на основі розповідей старожилів села про свого душпастиря і в знак високої йому шани він написав таку віршову посвяту о. Євстахієві Мацькову:

За те, що з Богом Ви ходили
У праці й доброті,
Все на славу Божу робили,
Помагав Господь Вам у житті.

Благословення Бога Ви мали,
Бо про паству його дбали,
Хвалу в піснях йому співали,
Про наміри його усім розповідали.

Добру пам'ять про Вас зберігаєм,
Бо добра Ви селу бажали; бажаєм,
Щоб буйним квітом воно процвітало
І горя-горенька не зазнавало.

З побіжного огляду життя та діяльності о. Євстахія Мацькова випливає висновок, що він успішно поєднував свою церковну і культурно-просвітницьку діяльність задля майбутнього України. Суть діяльності

душпастиря-патріота, пам'ять про якого зберігають його земляки, ми намагаємося визначити у далеко не досконалій віршованій формі.

Іван Макаровський – доцент кафедри історії та політології

Пам'яті о. Євстахія Мацькова

Своє життя Ви Богу присвятили,
Божих заповідей людей вчили,
а заодно хвалили Бога діла,
щоб в мирі душа жила.

Вчили людину в любові жити
та життям – даром Божим – дорожити,
від бруду гріхів очищатись,
чесністю до Бога наближатись.

Во славу Божу працювати Ви закликали,
і за все це владці Вас гонінням піддавали.
Ви на свою долю-доленьку не нарікали,
а наміри Божі людям ревно звіщали.

Батьківський спадок від Вас забрали,
щоб в скруті Ви проживали,
на небо не споглядали,
віру в Бога не ісповідали.

Щоб з рідної землі не набирали снаги,
Вас вислали у далекі світи.

І хоч у Канаді Ви опинились,
та Ваші думки і серце в Україні залишились.

Повсякчас з Канади далекої Ви з Україною розмовляли
та біль своєї душі, тугу і смуток гамували.
Востаннє думи-помисли свої в Україну післали,
привіт, уклін і заповіт такий їй передали:

«Українці, Бога і одні одних любіть
та правди путь ніколи не згубіть,
в молитві, праці, мирі й єдності живіть
і Батьківщину-матір не запропастіть.

Від світових напастей Україну охороняйте,
добра і щастя по світах не шукайте,
про опіку Божу над собою дбайте
та мудрості, сили і любові в нього благайте.

З Божою поміччю, з думою Шевченка –
нашого люблячого пророка –
про свою хату справедливості дбайте
та святе ім'я Боже прославляйте».

Ви мудрість з Біблії черпали,
Богу серце своє віддали,
про паству свою завжди дбали,

дорогою правди у вічність мандрували,
добро творити спішили,
тож добру пам'ять про себе людям залишили.

З двоїстого становища отця Євстахія Мацькова як пароха і патріота України впливають визначальні риси його культурно-просвітницької діяльності:

- утвердження в національній свідомості галичан культури миру і ненасильства;
- заохочення до заможного життя на основі власної праці;
- заклик до здобуття освіти і знань, опертих на етику, на ушляхетнення і гуманізацію душ;
- самозречення для Церкви і України.

Ці ідеї о. Євстахія Мацькова значною мірою перегукуються з ідеями митрополита Андрея Шептицького [9] та єпископа Станіславського Григорія Хомишина [8].

З огляду на сучасний духовний і економічний стан українського суспільства думки о. Євстахія Мацькова залишаються актуальними і є близькими до ідеології українського консерватизму та націонал-демократизму.

Література

1. Дробчук І. Мацьківі з Побережжя / І. Дробчук // Вперед. – 2005. – 1 липня (№26).
2. Крайній І. Дивись у корінь: [Про майстра з с. Побережжя Тисменицького р-ну В. Черніка, що знаходить витвори природи у річках] // Україна молода-2010. – 1 грудня (№ 225). – С. 11.
3. Мацьків Т. З-над Дністра на канадські прерії: Мій життєвий шлях. – Едмонтон. 1963. – 207 с.
4. Остапович В. І. Мальовниче село під горою: Нариси з історії Ганнусівки. – Івано-Франківськ: Факел, 2006. – 138 с.
5. Остапович В. Мальовниче село під горою (Нарис з історії Ганнусівки). Кн. 2[Текст] / В.Остапович. – Івано-Франківськ: Сімик, 2007. – 79 с.
6. Остапович В. Нарис з історії села Ганнусівка [Текст] / Василь Остапович. – Х.: Харків. приват. музей міськ. садиби, 2012. – 311 с.
7. Сергійчук В. Нескоренна Церква [Текст]: Подвижництво греко-католиків України в боротьбі за віру і державу / В. Сергійчук. – К.: Дніпро, 2001. – 493 с.
8. Хомишин Г. (Єпископ Станіслав). Українська проблема [Текст]: [лист-послання] / написав для духовн. і світ. інтелігенції укр. народу Григорій Хомишин (Станіслав. Єпископ). – Івано-Франківськ: Накладом УКО 1932 р.: Нова Зоря, 2011. – 111 с.
9. Шептицький А. (Митрополит) Як будувати Рідну Хату / А. Шептицький (Митрополит) // Центр. держ. іст. архів України. Постуляція

для справи беатифікації та канонізації слуги Божого А. Шептицького. – Л: Гердан, 2003. – 47 с.

10. Шептицький А. За єдність святої віри, церкви і нації [Текст] / А. Шептицький. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2008. – 64 с.
11. Митрополит Андрей Шептицький. Документи і матеріали. 1941–1944 / Упоряд. М. Ковба. – К.: Дух і літера, 2003. – 313 с.
12. Шептицький А. Пастирські послання [Текст]. Т. 1: 1899-1914 / Андрей Шептицький. – Л.: Артос: Андрей. – 2007. – 1013 с.

Стаття надійшла до редакційної колегії 25.12.2012 р.

Рекомендовано до друку докт.іст.наук, професором Марчуком В.В., докт.іст.наук, професором Берестом Р.Я. (Львів)

TO MEMORY OF SOULPASTOR EVSTAHY MATSKIV

I. P. Makarovsky

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas;
76019, Ivano-Frankivs'k, Carpathians str., 15;
ph. +380 (342) 57-23-90; e-mail: history@nung.edu.ua*

Ideological direction of life and activity soulpastor Evstahiy Matskiv is lighted in the article.

Key words: *soulpastor, spirituality, church, culture, patriotism.*